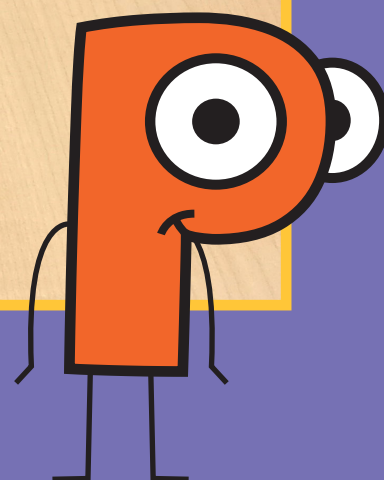
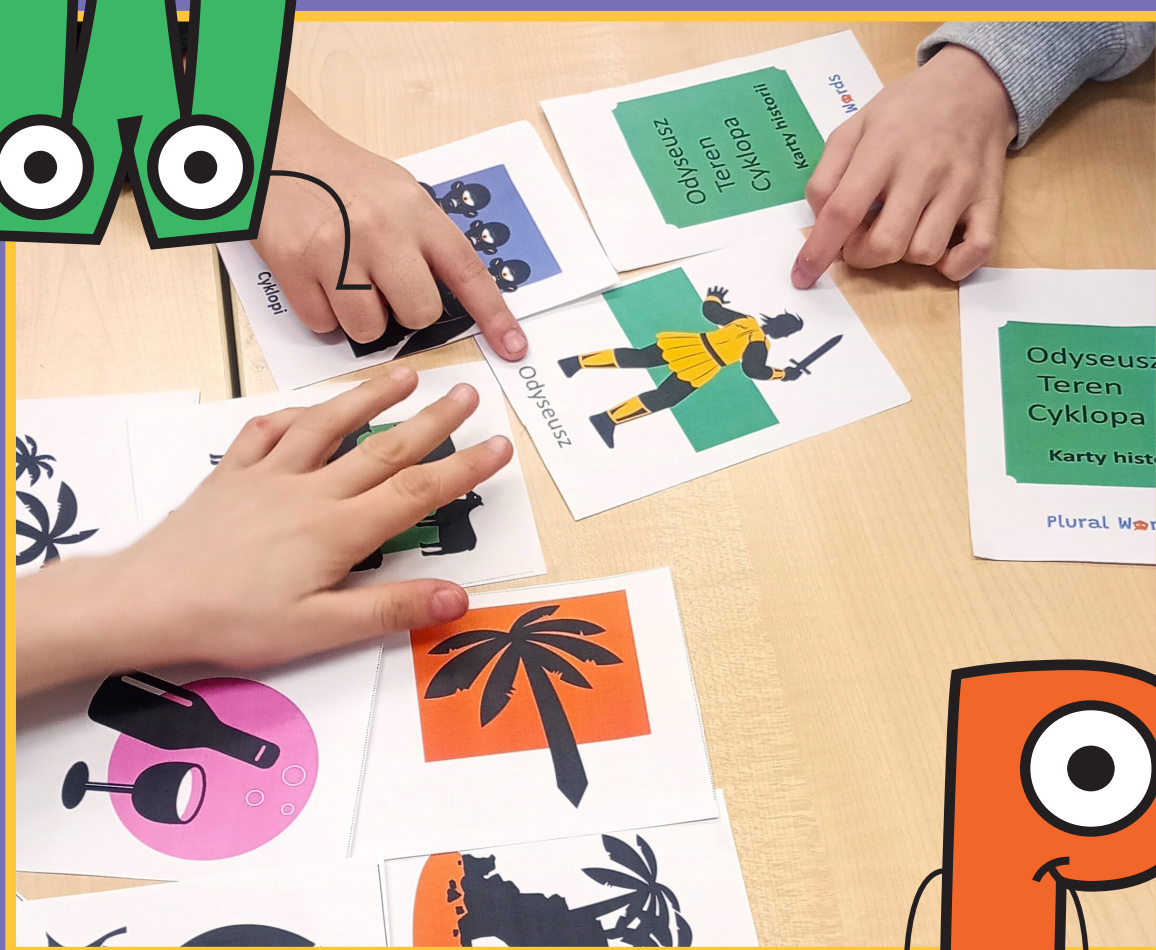
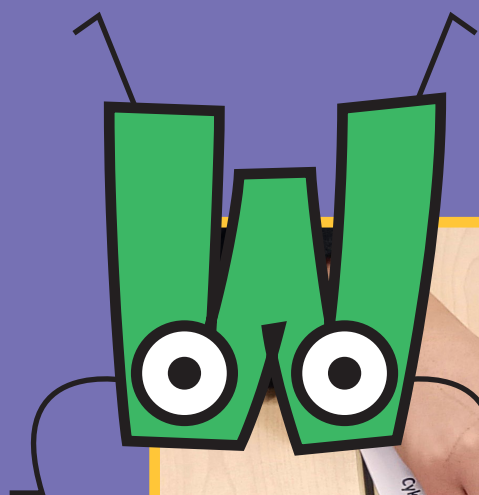
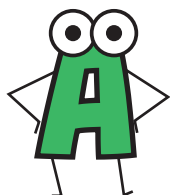

Cartea albă Implementarea metodei „Plural Words” în clasă

Conținut

p. 1

Introducere

p. 2

Accesibilitatea resurselor Plural Words

p. 3

Pași în crearea resurselor CAA pentru sala de clasă

Lucrul cu texte existente

Alegerea imaginilor și pictogramelor

Editarea și producerea versiunilor digitale

Proiectarea activităților bazate pe CAA

Alegerea instrumentelor CAA adecvate pentru activități

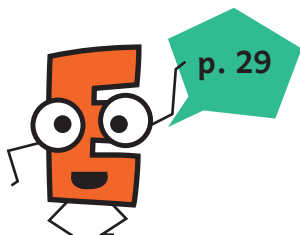
p. 7

Implementarea CAA în școli

Metodologia de testare

Testarea resurselor Plural Words în 3 școli speciale

Testarea resurselor Plural Words în mediul Montessori

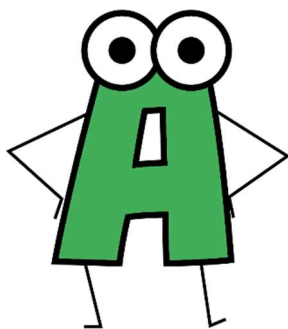

p. 29

Pentru aprofundare

Toate resursele sunt disponibile pe site-ul web al proiectului:

www.plural-words.eu

INTRODUCERE

Plural Words este o inițiativă europeană născută dintr-o convingere comună: toți copiii, indiferent de abilitățile lor lingvistice sau profilurile de învățare, merită **acces semnificativ la povești, limbă și comunicare**. Acest proiect reunește educatori, terapeuți și specialiști în învățarea digitală din întreaga Europă, uniți de dorința de a concepe instrumente de învățare incluzive și captivante. La baza acestei inițiative se află utilizarea **comunicării augmentative și alternative (CAA)** ca element cheie pentru a stimula participarea, interacțiunea și exprimarea tuturor elevilor.

Conform abordării Plural Words, comunicarea depășește cu mult cuvintele. Limbajul poate fi **vizual, gestual, simbolic...** Acesta trebuie adaptat copilului, în loc să i se ceară copilului să se conformeze unui singur model. De aceea, CAA este esențială în activitatea noastră. Pentru copiii cu autism, dizabilități intelectuale, tulburări de vorbire sau de limbaj sau pentru cei care învață o a doua limbă, CAA oferă căi accesibile pentru a înțelege, a fi înțeles și a interacționa cu ceilalți.

În loc să considere CAA ca un instrument destinat unui grup restrâns de elevi cu nevoi speciale, Plural Words adoptă o perspectivă mai largă și mai incluzivă. Strategiile CAA pot îmbunătăți dezvoltarea limbajului, povestirea, interacțiunea socială și chiar alfabetizarea timpurie pentru o gamă largă de elevi. Prin proiectarea de resurse care combină pictograme, limbaj simplificat, repetiție și structură vizuală, ne propunem să le oferim fiecărui copil posibilitatea de a participa pe deplin la experiențe de învățare comune. Mai presus de toate, **Plural Words înseamnă a oferi fiecărui copil o voce**, uneori vorbită, alteori vizuală, dar întotdeauna apreciată.

ACCESIBILITATEA RESURSELOR PLURAL WORDS

Încă de la începutul proiectului, **accesibilitatea** nu a fost tratată ca o preocupare separată, ci ca un **principiu călăuzitor**. Fiecare poveste, fiecare element vizual și fiecare activitate au fost concepute cu intenția clară de a fi înțelese de către copii cu nevoi diverse. Echipele implicate au acordat o atenție deosebită structurii, nivelului lingvistic, aspectului vizual și sarcinii cognitive, pentru a se asigura că resursele pot ajunge la cât mai mulți elevi posibil.

Povestirile create în cadrul Plural Words sunt disponibile în mai multe formate și niveluri de complexitate. Acestea utilizează sisteme de pictograme pentru a facilita înțelegerea. Elementele vizuale și textele sunt armonizate astfel încât elevii să poată urmări povestea, indiferent dacă au sau nu abilități de citire dezvoltate. Materialele pot fi adaptate în funcție de nivelul de dezvoltare sau de profilul de învățare al copilului. Acest lucru înseamnă că aceeași poveste poate fi utilizată atât într-o clasă de copii care comunică verbal și citesc independent, cât și cu elevi non-verbali care utilizează dispozitive CAA.

Este important de menționat că aceste **resurse nu au fost dezvoltate în mod izolat**. Ele au fost testate direct în școli, biblioteci și instituții specializate din țările partenere, care vor fi prezentate în scurt timp. În toate aceste contexte, profesorii și facilitatorii au observat **o creștere a implicării, a înțelegerii și a încrederii**.

Accesibilitatea în Plural Words nu înseamnă să cobori ștacheta, ci să deschizi ușa. Când proiectăm având în vedere incluziunea, toți copiii beneficiază și nimeni nu este lăsat în urmă.

PAȘI ÎN CREAREA RESURSELOR CAA PENTRU SALA DE CLASĂ

Dezvoltarea de resurse CAA eficiente pentru educația incluzivă necesită o proiectare, adaptare și testare atentă. În cadrul proiectului Plural Words, partenerii au colaborat pentru **a transforma povestirea tradițională în experiențe de învățare accesibile și multimodale pentru clase diverse**. Mai jos descriem pașii cheie pe care i-am urmat pentru a crea pachetele și activitățile CAA care pot fi reproduse de educatori.

Lucrul cu texte existente

Adaptarea unei povești existente este adesea cea mai practică și mai atractivă abordare din punct de vedere cultural. În Plural Words, am selectat povești cunoscute (Odiseu și ciclopul, Jack și vrejul de fasole, Alice în Țara Minunilor, Scufița Roșie, Vrăjitorul din Oz etc.) și le-am prezentat conform principiului accesibilizării.

Simplificarea textului: Povestirile au fost rescrise pentru a se potrivi nivelurilor de dezvoltare și abilităților de citire. Propozițiile au fost scurtate, limbajul simplificat, iar structurile narative clarificate, unele pachete cu resurse oferind două niveluri de dificultate.

Sfaturi pentru educatori:

Alegeți povești pe care copiii le cunosc sau cu care se pot identifica ușor.

Alegerea imaginilor și pictogramelor

Suportul vizual este esențial pentru CAA. Ne-am concentrat pe imagini clare și semnificative pentru a consolida înțelegerea și exprimarea.

Selectarea pictogramelor: Am utilizat **biblioteci de simboluri CAA** existente (de exemplu, ARASAAC) pentru consecvență și accesibilitate. Acolo unde a fost necesar, am creat imagini personalizate pentru a ilustra elemente specifice ale poveștii sau detalii culturale.

Echilibru între realism și abstractizare: Am ales imagini sau pictograme în funcție de nevoile elevilor, imagini mai realiste pentru elevii cu întârzieri cognitive, simboluri mai abstracte pentru utilizatorii avansați.

Sfaturi pentru educatori:

Alegeți imagini mai realiste sau chiar fotografii pentru elevii cu întârzieri cognitive.

Editarea și producerea versiunilor digitale

Pentru a ne asigura că resursele erau accesibile atât în format tipărit, cât și în format digital, am folosit **BookCreator** pentru a crea cărți interactive cu povești.

Aranjare și design: Textul a fost asociat cu pictograme rând cu rând. Paginile au fost proiectate să fie clare și ordonate, pentru a reduce încărcarea cognitivă.

Interactivitate: Funcțiile digitale includeau simboluri și opțiuni de narare audio, făcându-le accesibile pentru persoanele care nu știu să citească sau pentru elevii cu deficiențe de vedere.

Sfaturi pentru educatori:

Instrumente gratuite precum BookCreator sau Google Slides vă pot ajuta să adaptați poveștile pentru clasa dvs. cu cunoștințe tehnice minime.

Proiectarea activităților bazate pe CAA

Pe lângă lectură, am conceput activități care integrează instrumente CAA pentru a promova comunicarea, interacțiunea și învățarea la toate disciplinele.

Legături cu domeniile curriculare: Activitățile au inclus sarcini de alfabetizare (repovestirea, ordonarea), dezvoltarea limbajului (sinonime/antonime), matematică (numărul în contextul poveștilor) și educație ecologică (teme legate de sustenabilitate în cutia Alice în Țara Minunilor).

Design interactiv și multimodal: Activitățile au combinat elemente tactile, vizuale și verbale, precum pictograme, carduri și obiecte fizice, pentru a stimula diverse stiluri de învățare.

Diferențiere: Materialele au fost concepute pentru a permite profesorilor să ajusteze complexitatea, să sprijine lucrul în grupuri mici și să personalizeze pentru elevii cu nevoi diferite.

Sfaturi pentru educatori:

Începeți cu lucruri simple. Folosiți pictograme pentru a structura răspunsurile în discuții, relatări sau rezolvarea problemelor.

Alegerea instrumentelor CAA adecvate pentru activități

Alegerea instrumentelor CAA potrivite a fost esențială pentru a asigura participarea tuturor elevilor.

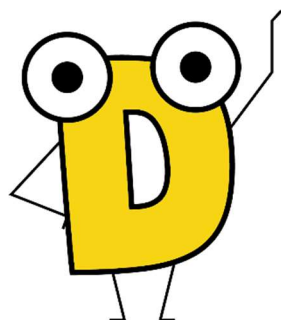
- **Cărți cu pictograme:** Pentru dezvoltarea vocabularului, repovestirea și identificarea emoțiilor.
- **Panouri de comunicare:** Pentru construirea propozițiilor și alegerea poveștilor.
- **Aplicații digitale CAA:** Pentru elevii cu acces la tehnologie avansată, care acceptă emisia vocală și opțiuni interactive.
- **Obiecte tactile:** Pentru persoanele care învață prin simțuri sau pentru cele cu probleme de concentrare.

Sfaturi pentru educatori:

Combinăți instrumentele în funcție de profilul elevilor. Flexibilitatea susține incluziunea adevărată. Folosiți voi înșivă modelul CAA pentru a le arăta elevilor că este normal și valoros pentru toată lumea.

Prin aceste măsuri, Plural Words și-a propus să transforme educația tradițională în domeniul alfabetizării într-o experiență accesibilă, incluzivă și captivantă pentru toți elevii, oferind profesorilor posibilitatea de a utiliza cu încredere CAA în practica lor zilnică.

IMPLEMENTAREA CAA ÎN ȘCOLI

Faza de testare a fost concepută pentru a evalua utilitatea și impactul cutiilor CAA în mediul școlar și pentru a colecta feedback de la profesori și elevi cu privire la accesibilitatea, caracterul incluziv și valoarea pedagogică a materialelor, evaluând modul în care instrumentele CAA sprijină incluziunea copiilor cu și fără dizabilități. În plus, consorțiul Plural Words și-a propus să identifice domeniile care necesită îmbunătățiri, în special în ceea ce privește adaptarea, claritatea și flexibilitatea pentru diferite contexte educaționale.

Metodologia de testare

Fiecare țară parteneră a selectat cel puțin o clasă în care să testeze unul dintre pachetele pilot cu resurse de CAA create în prima etapă a implementării proiectului:

- 6+ ani: Odiseu pe tărâmul ciproilor
- 8+ ani: Magia vieții
- 10+ ani: Țara Minunilor Verzi (bazată pe Alice în Țara Minunilor, cu tema sustenabilității)

Testarea a presupus:

- Utilizarea directă a resurselor în condiții obișnuite din clasă.
- Observarea implicării și participării elevilor.
- Colectarea de date calitative și cantitative, inclusiv numărul de elevi implicați, numărul de elevi cu dizabilități, nivelul clasei și grupa de vârstă, feedback-ul profesorilor.

Acest proces a permis consorțiului să valideze materialele în diferite sisteme educaționale și contexte culturale și să colecteze informații pentru perfecționarea finală a resurselor.

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

movetia

Austausch und Mobilität
Echanges et mobilité
Scambio mobilità
Exchange and mobility

Materiale testate

Materialele testate au inclus resurse din cutiile CAA: povești adaptate în format CAA pe două niveluri de dificultate: nivelul 1 - text adaptat și pictograme și nivelul 2 - text adaptat și imagini, instrumente CAA (pictograme și suporturi vizuale), jocuri interactive și activități în clasă.

Participanții la testare

La testare au participat 202 copii de la grădiniță, ciclul primar și ciclul gimnazial. Ei au utilizat materialele împreună cu profesorii lor. 149 dintre acești copii aveau nevoi educaționale speciale. În această fază de testare au fost implicate școli din Belgia, Croația, Franța, Italia, România, Polonia și Elveția.

Instrumente de testare

Pentru a evalua eficacitatea resurselor noastre CAA în cadrul proiectului, atât profesorii, cât și elevii au completat chestionare înainte și după faza de testare.

Întrebările din ambele chestionare au avut scopul de a evalua gradul de familiarizare a elevilor și profesorilor cu instrumentele CAA și modul în care materialele din pachetele pilot au îmbunătățit înțelegerea lecțiilor și au facilitat învățarea. Chestionarele post-test ne-au ajutat să identificăm atât punctele forte ale abordării noastre, cât și provocările cu care ne-am confruntat. Toate aceste observații au fost esențiale pentru îmbunătățirea materialelor.

Procesul de testare

Având în vedere diversitatea parteneriatului nostru, procesul de testare a fost organizat în mod diferit în cele șase țări partenere, în funcție de specificul școlilor, particularitățile grupurilor de elevi care au participat la testare și vârsta participanților. În secțiunea următoare, vă prezentăm modul în care școlile partenere au implementat resursele CAA în cadrul instituțiilor lor, oferindu-vă informații prețioase și exemple de bune practici.

Testarea resurselor Plural Words în 3 școli speciale

A. Școala Primară Josip Matoš (Croatia)

Școala Primară Josip Matoš este o școală pentru elevi cu nevoi speciale, în principal cu dizabilități intelectuale, dar și cu paralizie cerebrală, sindrom Down, tulburări din spectrul autist etc. Elevii au vârste cuprinse între 7 și 21 de ani și sunt școlarizați în clase care pot avea până la 9 elevi, precum și în grupuri educaționale care au între 3 și 5 elevi. Elevii sunt îndrumați de profesori de educație specială, logopezi, psihologi, pedagogi sociali, profesori și o asistentă medicală. Majoritatea elevilor au dificultăți de comunicare, în special de comunicare verbală, dar și de citire și scriere. Prin urmare, aplicarea și utilizarea de materiale și instrumente adaptate care facilitează comunicarea și încurajează dobândirea competențelor fundamentale este esențială în lucrul cu elevii. Profesorii utilizează zilnic tehnologii asistive și pregătesc materiale bazate pe principiile comunicării alternative și augmentative (CAA), fie că utilizează resurse gata pregătite (de exemplu, ARASAAC, Board maker), fie că le creează pe cont propriu.

Materialele și conținutul create în cadrul proiectului Plural Words au fost utilizate în principal în faza de testare pilot (ianuarie și februarie 2025) și până la sfârșitul anului școlar. Acestea au fost aplicate în clase (clasele I-VIII, elevi cu vârste cuprinse între 7 și 15 ani) și în grupuri educaționale mai mari (elevi cu vârste cuprinse între 16 și 21 de ani) și au inclus elevi cu dizabilități intelectuale ușoare și moderate, paralizie cerebrală și tulburări din spectrul autist. Toți elevii aveau diferite grade de dificultăți de comunicare, de la elevi care aveau dificultăți de citire și scriere până la elevi care aveau vorbirea insuficient dezvoltată sau care nu comunicau verbal deloc. Au fost incluși în total aproximativ 30 de elevi, în timpul orelor obișnuite (de exemplu, matematică, limba maternă, științe, artă etc.) și al activităților extracurriculare (de exemplu, grupuri creative). Au fost testate toate materialele din cutie. Profesorii au folosit în principal pachetul cu resurse "Alice în Țara Minunilor", având în vedere că majoritatea elevilor sunt familiarizați cu povestea. Au fost acoperite domeniile alfabetizării, matematicii și vieții cotidiene.

În timpul orelor de limbă maternă, profesorii au folosit povestea "Alice în Țara Minunilor", în principal pentru a dezvolta abilitățile de citire (de exemplu, citirea corectă, fluentă și cu intonație corectă) și abilitățile de înțelegere și redare (de exemplu, rezumatul concis al textului citit). Având în vedere că materialele create conțin elemente interdisciplinare, unele materiale au fost aplicate în diverse discipline.

De exemplu, deși panoul "Eco-Talk Animal Research Board" a fost conceput în principal pentru dezvoltarea competențelor de citire și scriere, acesta a fost utilizat și în cadrul orelor de științe. Deoarece elevii cu dizabilități învață cel mai bine atunci când participă activ la o activitate, activitățile în care elevii au realizat diverse obiecte (de exemplu, realizarea unui calendar din materiale reciclate) s-au dovedit a fi foarte utile și interesante.

Profesorii au îmbogățit și extins materialele și conținutul prin crearea de păpuși bazate pe personaje și crearea unei povești Kamishibai bazate pe povestea de nivel 2. Apoi, ei

au prezentat-o în fața elevilor din alte școli.

În general, elevii au înțeles mai ușor poveștile (sau alte materiale și conținuturi scrise) atunci când acestea erau ilustrate cu imagini și/sau pictograme și când erau însoțite de conținuturi și activități suplimentare (de exemplu, păpuși sau produse utile). Acest lucru le-a permis să răspundă la întrebări în mod independent și să repete pe scurt povestea (verbal sau cu ajutorul CAA). De asemenea, a crescut participarea activă a elevilor la procesul de învățare. Ei aveau impresia că se joacă, când, de fapt, învățau.

Nu mai puțin importantă este stimularea și încurajarea imaginației, a exprimării elevilor și conectarea ușoară la viața de zi cu zi, care constituie fundamentul educației speciale.

„Trebuie să subliniez ușurința cu care se înțelege procesul de predare cu ajutorul CAA. Folosind CAA, sunt sigură că elevii mei au înțeles ceea ce le-am predat, indiferent de tipul și gradul dificultăților lor. În ceea ce privește materialele create în cadrul proiectului, activitățile legate de viața de zi cu zi au fost deosebit de eficiente, elevii apreciindu-le cel mai mult.”

Profesor de educație specială Maja P.M.

Din punct de vedere practic, materialele și conținutul CAA pot fi ușor adaptate la orice activități școlare și nivel de studiu – de la grădiniță până la liceu. Sau pot fi adaptate la nevoile specifice ale elevilor, indiferent de dificultățile lor specifice, nivelul de cunoștințe sau abilități. Această flexibilitate susține puternic incluziunea, deoarece fiecare elev, indiferent de abilitățile sale, poate învăța alături de colegii săi. Mai mult, astfel de materiale pot compensa lipsa de cărți, texte sau conținuturi adecvate adaptate elevilor cu dificultăți de comunicare. Profesorii le pot folosi și ca material suplimentar în activitatea lor cu elevii. Valoarea adăugată este multimodalitatea și natura lor transcurriculară.

Una dintre principalele provocări în aplicarea materialelor și conținuturilor CAA în activitatea cu elevii care urmează un program special este diversitatea nevoilor elevilor într-o singură clasă. Adesea, elevii prezintă abilități și posibilități foarte diferite și necesită abordări extrem de individualizate. Acest lucru face ca pregătirea materialelor adecvate să fie mai consumatoare de timp și mai solicitantă, ceea ce poate duce la suprasolicitarea profesorilor și, în cele din urmă, la descurajarea utilizării acestor instrumente. Cu toate acestea, atunci când profesorii își cunosc bine elevii, primesc sprijin din partea colegilor și a conducerii școlii și lucrează într-o cultură școlară care apreciază și sprijină profesorii, succesul devine nu numai posibil, ci inevitabil.

„Uneori, procesul de pregătire a tuturor materialelor necesare durează puțin mai mult, mai ales când ai elevi cu abilități și nevoi educaționale diferite în clasă, ceea ce se întâmplă adesea în școlile speciale, dar merită efortul, deoarece procesul de învățare și predare în școală este cu siguranță mai ușor de implementat.”

Božica Č., profesor de educație specială

Ceea ce trebuie să știe fiecare profesor care lucrează cu elevi cu dizabilități de dezvoltare atunci când utilizează CAA este că acesta este un instrument puternic, la îndemâna fiecărui profesor, dar că nu este atotputernic. Acesta trebuie aplicat atunci când elevii au nevoie de el, adică atunci când vor beneficia cel mai mult de el și într-un mod care li se potrivește cel mai bine, ținând cont de capacitățile și abilitățile lor, precum și de sprijinul pe care îl au în mediul lor.

B. Liceul Tehnologic Special pentru Deficienți de Auz

Cluj-Napoca (Romania)

Testarea pachetelor pilot cu resurse de CAA a oferit oportunitatea de a aplica resursele dezvoltate în cadrul proiectului într-un context real. Ne-a ajutat să înțelegem nu doar dacă resursele sunt bine concepute în teorie, ci și dacă acestea pot fi aplicate eficient, ușor și cu impact în activitățile zilnice de predare și de terapie.

În instituția noastră, resursele au fost implementate atât în activități didactice, cât și terapeutice, cu 50 de copii cu cerințe educaționale speciale, cu vârste cuprinse între 6 și 12 ani: 45 de copii sunt înscriși în școala specială, iar 5 copii sunt înscriși în învățământul de masă și participă la activități de terapie auditiv-verbală în cadrul Centrului de Sprijin Familial și Intervenție Timpurie al școlii.

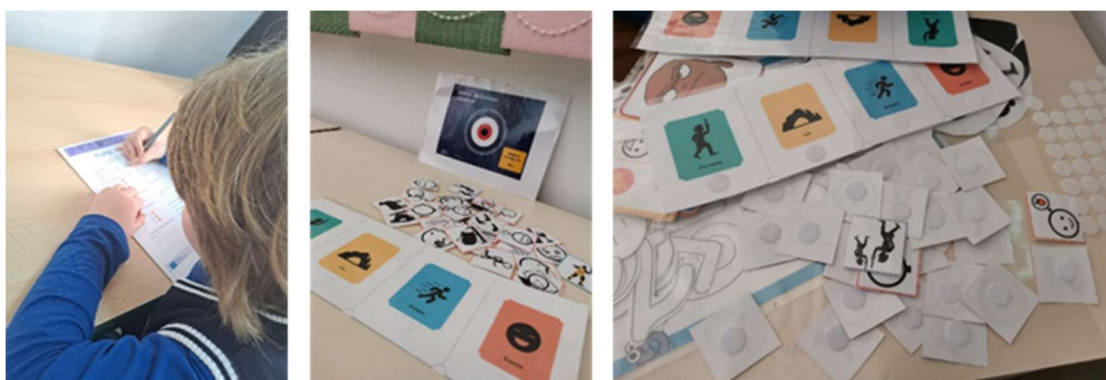

Strategiile de predare (metodele și materialele folosite) și formele de organizare a activităților au fost diferite de la o clasă la alta, astfel că am putut testa utilitatea materialelor în contexte variate, pentru elevi cu nevoi diferite, cu stiluri de învățare și ritmuri de învățare diferite. Din aceste motive, etapa de testare a materialelor ne-a permis să evaluăm cât de flexibile și adaptabile sunt resursele proiectului, în special pentru copiii cu dizabilități, cu dificultăți de comunicare sau tulburări specifice de învățare.

Implementarea resurselor CAA în școala noastră a implicat o serie de etape, fiecare pas fiind important pentru a identifica beneficiile și avantajele CAA, precum și eventualele limitări și adaptări necesare pentru îmbunătățirea ulterioară a resurselor noastre:

Pregătirea pentru testare/implementare

În faza de pregătire, cadrele didactice și copiii au completat chestionarele pre-test. Profesorii s-au familiarizat cu conținutul materialelor din pachetele CAA, au consultat ghidul pedagogic și fișa pedagogică și au pregătit materialele (tipărire, laminare, descărcarea poveștilor pe tablete etc.) pentru activitățile didactice și terapeutice.

Organizarea activităților didactice/terapeutice

Copiii implicați în testarea resurselor prezintă o gamă largă de dificultăți sau dizabilități – dizabilități auditive, dizabilități intelectuale ușoare, tulburări din spectrul autist, ADHD, întârziere în dezvoltarea limbajului expresiv și receptiv, dislexie, disgrafie, tulburări de limbaj și vorbire.

Organizarea activităților a fost realizată diferit, în funcție de vârsta, nevoile și potențialul copiilor. Pentru copiii din grădiniță, s-a optat pentru activități individuale, în timp ce pentru copiii din ciclul primar s-au planificat în principal activități de grup sau cu întreaga clasă. Resursele au fost testate și în cadrul activităților de terapie specifică și de compensare desfășurate în Centrul de Suport Familial și de Recuperare Timpurie, precum și în cadrul școlii.

Testarea/implementarea resurselor în activitățile didactice și terapeutice

Implementarea resurselor CAA în activitățile de la clasă s-a desfășurat pe parcursul mai multor săptămâni, pentru a oferi cadrelor didactice și copiilor oportunitatea de a exersa diverse instrumente CAA în cadrul unor activități variate.

În majoritatea activităților didactice, punctul de plecare a fost povestea din pachetul cu resurse de CAA. Pentru familiarizarea copiilor cu conținutul poveștii, s-a folosit nivelul 1 de adaptare (text adaptat + imagini). Pe parcursul testării, cadrele didactice au utilizat poveștile atât în format digital, cât și în format tipărit.

În funcție de complexitatea nevoilor speciale ale copiilor și de vârsta acestora, pentru etapa de repovestire s-a folosit fie nivelul 1, fie nivelul 2 al poveștii. După prezentarea conținutului poveștii, cadrele didactice au organizat activități cu copiii pentru exersarea vocabularului (cuvinte + pictograme sau semne + pictograme), precum și pentru utilizarea vocabularului în diferite contexte de comunicare: jocuri, dramatizări, jocuri de rol, teatru de umbre.

Ulterior, copiii și-au exersat competențele matematice (abilități numerice pentru copiii mai mici, utilizarea formelor geometrice în contexte concrete, familiare copiilor peste 8 ani)

Activitățile au continuat cu dezvoltarea abilităților de viață cotidiană: exprimarea emoțiilor în diferite contexte, pornind de la povestea „Ulise în ținutul ciclopilor”, descrierea casei de vis după lectura poveștii „Jack și vrejul de fasole” sau exersarea

competențelor de protecție a mediului, discutând despre animale pe cale de dispariție și posibile acțiuni pentru reducerea riscului de extincție ori practicând colectarea selectivă a deșeurilor.

În cadrul activităților terapeutice, copiii au exersat mai întâi abilitățile de literație, apoi au practicat comunicarea în diferite contexte, folosind instrumentele CAA: cuvinte, pictograme, imagini, semne. Copiii au folosit scrierea cu simboluri prin aplicația **Widgit SymWriter** și au desenat sau au pictat scene din poveștile citite. Unii dintre copii au

participat cu desene/picturi și au câștigat premii în concursuri interdisciplinare naționale, precum „Povestea în acuarelă” sau „Lumea poveștilor”.

Impactul general și beneficiile cutiilor AAC:

- **Îmbunătățirea vocabularului și a literației:** Asocierea cuvântului scris cu resurse vizuale, pictograme și semne a facilitat semnificativ dezvoltarea limbajului, înțelegerea textului și dezvoltarea abilităților narative.
- **Colaborare și învățare incluzivă:** Activitățile au fost atractive, creative și au promovat colaborarea între copii, încurajând sprijinul reciproc.
- **Dezvoltare emoțională:** Resursele CAA i-au ajutat pe copii să înțeleagă mai bine emoțiile și motivațiile personajelor, contribuind la dezvoltarea inteligenței emoționale.

Cadrele didactice au apreciat materialele de sprijin și activitățile propuse în pachetele cu resurse de CAA, flexibilitatea oferită în abordarea conținutului și suportul metodologic, care au contribuit la dezvoltarea competențelor elevilor și la creșterea implicării și participării acestora în activitățile didactice.

Uneori, materialele oferite în pachetele CAA au necesitat adaptări suplimentare, în special pentru copiii mai mici (cu vârste de 6-7 ani), pentru care unele texte erau prea lungi sau conținutul prea complex. Textele au fost împărțite în capitole mai scurte și citite pe parcursul mai multor sesiuni de lectură, iar pentru conținutul mai dificil au fost incluse mai multe pictograme sau imagini sugestive, pentru a susține înțelegerea și repovestirea.

Proiectul a reprezentat, de asemenea, o oportunitate valoroasă pentru cadrele didactice de a-și dezvolta competențele profesionale, de a experimenta metode noi și de a-și diversifica instrumentele de lucru într-un mod direct, aplicat și centrat pe copil.

Această experiență ne-a arătat că resursele de comunicare alternativă nu sunt doar instrumente utile; ele sunt **punți între oamenii care comunică prin cuvinte și cei care comunică prin imagini și simboluri**. Iar beneficiile sunt clare: **mai multă comunicare, mai multă implicare și colaborare, mai multă încredere**. Nu doar pentru copii, ci și pentru noi, cei care lucrăm cu ei.

C. Școala Specială și Centrul Educațional UNICEF (Polonia)

Școala noastră este o instituție de învățământ special. Toți elevii noștri au nevoi educaționale speciale, inclusiv dizabilități intelectuale. Mulți dintre ei prezintă tulburări din spectrul autist și au dizabilități multiple. Elevii noștri au vârste cuprinse între 7 și 24 de ani. Școala Specială și Centrul Educațional UNICEF din Słupsk din Polonia conțin din trei unități școlare: o școală primară, o școală profesională și o școală care pregătește elevii pentru angajare.

Pe parcursul celor doi ani ai proiectului, elevii noștri au participat în mod repetat la activități folosind resursele Plural Words. Pachetele pilot au fost traduse în poloneză și distribuite profesorilor și terapeuților interesați. Eram foarte curioși să aflăm părerile lor și rezultatele terapeutice obținute. Pachetele cu resurse au servit și ca modele pentru crearea propriilor noastre materiale didactice, pe care le-am dezvoltat după formarea organizată în cadrul proiectului. Materialele didactice pregătite de echipa de profesioniști Plural Words sunt concepute în primul rând pentru persoanele cu dificultăți de comunicare și includ seturi speciale de pictograme pentru comunicare alternativă. De asemenea, ele vizează dezvoltarea abilităților de citire, de scriere și de calcul ale copiilor, precum și sprijinirea dezvoltării emoționale adecvate prin promovarea atitudinilor prosoziale și predarea abilităților de viață de zi cu zi.

Cutiile au fost testate în rândul elevilor de diferite vârste, chiar și mult mai mari decât grupa de vârstă recomandată. Profesorii și terapeuții au folosit cărțile electronice și activitățile Plural Words în cadrul orelor de curs. Datorită acestei metode de predare, am reușit să eliminăm barierele și stereotipurile legate de comunicarea alternativă, să facilităm comunicarea între persoanele afectate de diverse tulburări și dizabilități și să promovăm incluziunea.

Exemple de activități educaționale și terapeutice desfășurate în cadrul acestui proiect, utilizând resursele sale:

- În cazul copiilor cu dizabilități intelectuale, materialele concepute pentru copiii mai mici pot fi utilizate și adaptate pentru elevii mai mari, inclusive pentru adolescenți și chiar adulți.
- Pachetele Plural Words au fost utilizate atât în terapia individuală, cât și în cea de grup, precum și în timpul activităților sportive desfășurate în sala de sport și în aer liber. Acest lucru demonstrează universalitatea cutiilor pregătite și flexibilitatea de care pot da dovadă profesorii și terapeuții prin combinarea propriilor competențe și experiență profesională cu materialele didactice furnizate de partenerii noștri.
- Materialele au fost împărțite pe două niveluri și au inclus povești adaptate cu pictograme pentru comunicare alternativă, instrucțiuni de utilizare pentru profesori și terapeuți și fișe de lucru cu activități specifice gata pentru utilizare terapeutică. În timpul testării materialelor pregătite de echipa Plural Words, profesorii noștri nu au întâmpinat dificultăți în înțelegerea instrucțiunilor. Au putut adapta cu ușurință conținutul la nevoile elevilor cu dizabilități intelectuale, autism și diverse dificultăți de comunicare. Materialele puteau fi

utilizate fie ca instrument principal, fie ca ajutor suplimentar în timpul terapiei.

În multe grupuri, unii copii aveau dificultăți de comunicare, în timp ce alții nu.

Resursele Plural Words au contribuit la integrarea grupurilor și au permis comunicarea reciprocă între elevii verbali și cei care utilizau CAA.

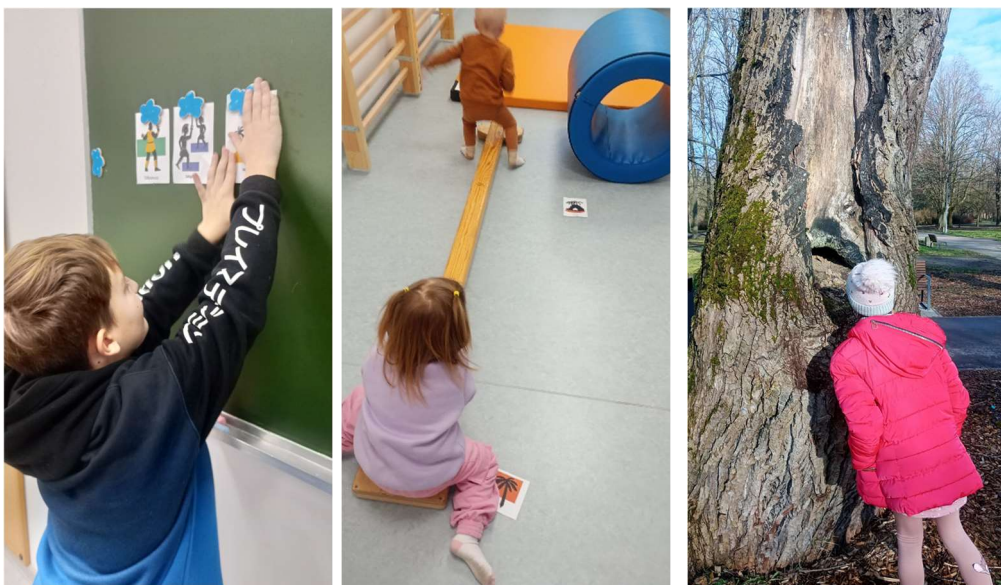
Beneficiile generale și impactul utilizării resurselor AAC:

- Utilizarea materialelor care includ mijloace alternative de comunicare oferă oportunități terapeutice excelente pentru elevii cu dizabilități intelectuale și multiple.
- Pictogramele sunt larg accesibile, iar utilizarea lor permite traducerea unor propoziții întregi în mijloace alternative de comunicare. În acest fel, întreaga poveste devine inteligibilă pentru destinatar și ajută terapeutul să transmită mesaje elevilor care nu pot comunica verbal.
- Datorită participării la activități care utilizează materialele Plural Words, elevii noștri și-au consolidat stima de sine.
- Materialele le-au permis să-și exprime mai bine nevoile și emoțiile.
- Elevii și-au sporit independența și abilitățile de îngrijire personală.
- Seturile Plural Words au sprijinit dezvoltarea limbajului și a capacităților cognitive și au stimulat dobândirea de noi concepte.

- Activitățile au dus la reducerea comportamentelor provocatoare, care rezultau adesea din nevoile nesatisfăcute sau neînțelese.
- Utilizarea materialelor CAA facilitează interacțiunile sociale și permite participarea la conversații, jocuri și activități.
- Seturile didactice care utilizează metode CAA reprezintă o alternativă excelentă la broșurile educaționale tradiționale.
- Utilizarea poveștilor populare, miturilor și basmelor sporește semnificativ atractivitatea seturilor, stimulând în același timp imaginația și creativitatea copiilor.

Limitări / ajustări necesare:

Cea mai mare limitare în testarea seturilor Plural Words în rândul elevilor noștri a fost necesitatea de a adapta conținutul la abilitățile individuale ale fiecărui copil. Datorită dizabilităților intelectuale, de la ușoare la profunde, precum și posibilelor dizabilități coexistente, cum ar fi dizabilități de vedere, de auz, motorii, boli sau tulburări din spectrul autist, pot apărea bariere din cauza diferențelor în dezvoltarea cognitivă și

capacitatea de învățare sau înțelegere a conținutului. Rolul profesorilor și al terapeuților a fost acela de a adapta materialele disponibile la fiecare elev sau grup de elevi. Uneori, doar fragmente din seturile pregătite puteau fi utilizate. Grupa de vârstă recomandată în pachetele cu resurse nu era întotdeauna potrivită pentru elevii noștri. În timpul orelor, am utilizat materialele în limba poloneză, ceea ce a reprezentat o provocare pentru elevii noștri ucraineni, deși pe termen lung acest lucru îi poate ajuta să învețe vocabularul polonez.

Alegerea și implementarea metodelor alternative de comunicare necesită timp, răbdare și consecvență în terapie. De asemenea, este necesar ca profesorii să explice elevilor regulile de utilizare a CAA, deoarece nu toți au avut experiență anterioară cu astfel de metode.

Testarea resurselor Plural Words în mediul Montessori

Montessori Rive Gauche (Switzerland)

Utilizarea cărților cu pictograme în educația Montessori

Școala Montessori unde am testat acest material este bilingvă (franceză/engleză). Cei mai mulți dintre elevii noștri sunt vorbitori nativi de franceză sau au o altă limbă maternă. Engleza este adesea a doua lor limbă și este predată prin expunere directă, fiind folosită în mod natural în activitățile zilnice din școală.

În timpul fazei de testare a pachetelor noastre cu pictograme, am ales să introducem cărțile CAA de Nivel 1 în limba engleză, care reprezintă o a doua limbă pentru elevii noștri cu vârste între 6 și 8 ani.

La prezentarea acestor cărți, profesorul vorbitor de engleză îi întreba pe copii ce vedeau în pictograme. Această abordare le-a permis copiilor să își însușească în mod natural mesajul cărților și să folosească spontan vocabularul limbii engleze pentru a descrie imaginile.

Observații și rezultate

Aceste sesiuni ne-au permis:

- Să descoperim amploarea vocabularului pe care copiii îl cunoșteau deja în a doua lor limbă;
- Să observăm cum indiciile oferite de pictograme îi conduceau în mod natural pe copii să rostească cuvântul dorit sau un sinonim;
- Să încurajăm exprimarea în a doua limbă într-un context semnificativ și atractiv, prin intermediul povestirii;
- Să facilităm învățarea de cuvinte noi, deoarece vocabularul prezentat într-un context concret și interesant este mai ușor de reținut.

Cărțile au fost apoi puse la dispoziția copiilor, în mod liber. Cei care au ales să revină asupra cărților:

- au repovestit povestea cu voce tare;
- au creat mici scenete, fiecare asumându-și rolul unui personaj;
- au realizat reprezentații de tip Kamishibai, care au fost ulterior prezentate altor clase.

Aceste activități repetate, desfășurate în formate variate, au contribuit la menținerea interesului și la consolidarea vocabularului.

Prin urmare, acest instrument s-a dovedit a fi deosebit de valoros în susținerea dezvoltării celei de a doua limbi în cadrul clasei.

Extinderea către elevii mai mici

Încurajați de aceste rezultate, am introdus cărțile cu pictograme copiilor mai mici, cu vârste între 3 și 6 ani. Și de această dată, experiența a fost un succes. Copiii au apreciat acest tip de carte și au reușit să repovestească poveștile folosind pictogramele, în limba maternă pentru copiii de 3 ani, dar și într-o a doua limbă pentru cei de 5 ani.

Aspecte limitative ale cutiilor propuse

Într-o clasă Montessori, activitățile practice de tipul activități din viața de zi cu zi și cele de matematică incluse în pachetele de resurse ale proiectului sunt oarecum mai

puțin relevante pentru copiii neurotipici, având în vedere gama largă de materiale concrete deja disponibile în mediul nostru.

Totuși, aceste activități rămân foarte interesante ca extensii pentru copiii cu nevoi educative speciale, care fac, de asemenea, parte din clasele noastre, deoarece oferă modalități alternative de a aborda anumite abilități, uneori într-un ritm sau stadiu de dezvoltare diferit față de cel pentru care sunt concepute materialele Montessori.

Pictogramele ca instrument de gestionare a clasei

În timp ce ne revizuiam practicile CAA, am fost surprinși să realizăm cât de prezente erau deja pictogramele în clasele noastre, adesea în mod inconștient.

Din cadrul Disciplinei Pozitive, am învățat deja să folosim imagini în locul instrucțiunilor verbale repetate, mai ales pentru a evita repetarea constantă a comenzilor negative, prin afișarea pictogramelor care indică comportamentul dorit.

Iată câteva exemple de bune practici deja implementate:

- Pictograme care arată îmbrăcămintea adecvată pentru a ieși la joacă, în funcție de vremea zilei;
- Pictograme care indică materialele pentru care copilul este responsabil să le pună la loc;
- Mementouri vizuale pentru spălatul mâinilor după recreație, ...

Pictogramele ca suport emotional

Ne-am dat seama, de asemenea, cât de utile pot fi pictogramele în a-i ajuta pe elevi să-și exprime emoțiile. Când sunt copleșiți, uneori este mai ușor pentru un copil să indice cu ajutorul unei pictograme ceea ce l-a deranjat decât să numească problema.

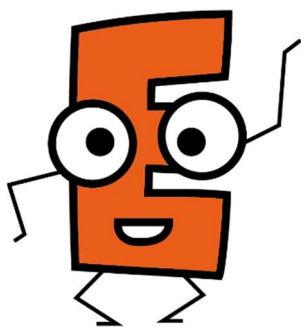
Pictogramele ajută, de asemenea, copiii să urmeze rutina lor zilnică, folosind o cronologie vizuală cu fotografii ale programului complet al zilei și un indicator care arată unde se află în acest program.

Integrarea limbajului semnelor

Am introdus limbajul semnelor prin cântece, începând cu copiii de 3 ani . Copiii au fost foarte implicați, iar capacitatea lor de a cânta și de a asocia gesturile cu cuvintele a fost remarcabilă! Aceasta îi ajută chiar pe unii dintre ei să se concentreze asupra activității.

Într-o clasă bilingvă, am observat, de asemenea, că atunci când ambii profesori (vorbind limbi diferite) folosesc același gest pentru același cuvânt, **acest lucru îi ajută pe copii să integreze mai ușor a doua limbă**, deoarece semnul corespunzător cuvântului rămâne același în ambele limbi.

PENTRU APROFUNDARE

Deși esența proiectului *Plural Words* se bazează pe dezvoltarea poveștilor sprijinite de pictograme și a activităților educaționale, acesta a fost conceput încă de la început ca o bază pentru inițiative viitoare. Scopul nu este doar de a oferi resurse gata de utilizare, ci și de a propune o metodologie care să poată **fi adaptată, extinsă și menținută** mult timp după încheierea proiectului.

De-a lungul proiectului, partenerii au creat și testat o gamă largă de activități complementare. Multe dintre aceste activități au fost desfășurate în clase incluzive, dar și în biblioteci, centre comunitare și medii terapeutice, demonstrând flexibilitatea și amploarea abordării.

Ca parte a angajamentului său pentru durabilitate și dezvoltarea abilităților, proiectul *Plural Words* a creat și un curs de e-learning destinat în mod special educatorilor, logopezilor și altor profesioniști care lucrează cu copii. Această formare online oferă o introducere practică în CAA, incluzând principiile de bază, diferitele tipuri de instrumente disponibile și strategii pentru integrarea CAA în contexte educaționale și terapeutice cotidiene. Cursul prezintă, de asemenea, exemple din viața reală și activități interactive bazate pe resursele *Plural Words*, permițând participanților să vadă cum poate fi folosită comunicarea sprijinită de simboluri pentru a îmbunătăți dezvoltarea limbajului, alfabetizarea și participarea. Prin accesibilitatea și flexibilitatea acestei formări, proiectul se asigură că mai mulți specialiști sunt pregătiți să adopte practici de comunicare incluzivă și să le adapteze la contextul lor local.

Privind spre viitor, potențialul proiectului *Plural Words* depășește cu mult obiectivele inițiale. Resursele sunt deja folosite ca instrumente pentru educația multilingvă,

dezvoltarea cititului și scrisului în familie, sprijin în intervenția timpurie și chiar pentru promovarea dialogului cultural în spațiile publice. Parteneriatele viitoare ar putea include biblioteci publice, edituri, furnizori de cursuri și organizații care susțin incluziunea, educația lingvistică și accesibilitatea pentru persoane cu dizabilități.

Viziunea pe termen lung a proiectului Plural Words este una simplă, dar puternică: **comunicarea alternativă și augmentativă să devină o parte naturală și apreciată a parcursului educațional al fiecărui copil.** Prin colaborare, creativitate și incluziune, putem continua să construim un viitor în care toți copiii au acces la limbaj și, prin acesta, la conexiune, încredere și bucurie.

Plural Words este un proiect european care a început în octombrie 2023. Acesta este cofinanțat de Programul Erasmus+ al Comisiei Europene pentru a sprijini educația școlară.

Proiectul își propune să faciliteze învățarea și utilizarea comunicării augmentative și alternative (CAA) pentru copiii din școlile primare și gimnaziale. Cu ajutorul instrumentelor creative și al suporturilor vizuale, Plural Words ajută toți elevii să comunice, să învețe și să fie incluși, asigurând oportunități egale pentru toată lumea.

plural-words.eu

Finanțat de Uniunea Europeană. Opiniile și punctele de vedere exprimate aparțin exclusiv autorului (autorilor) și nu reflectă neapărat opiniile Uniunii Europene sau ale Agenției Executive pentru Educație și Cultură (EACEA). Nici Uniunea Europeană, nici EACEA nu pot fi considerate responsabile pentru acestea.
Codul proiectului: 2023-1-FR01-KA220-SCH-000155095.

